

Business & Economie

CUPRINS:

Sumar	3
Cadrul regulator	6
Industria și construcțiile	7
Agricultura	7
Serviciile	8
Prețurile	9
Piața muncii	9
Bugetul	10
Moneda	11
Sistemul bancar	11
Piețele financiare	12
Comerțul extern	13
Piețele globale	14
Partenerii comerciali	15

La această ediție au contribuit

Valeriu Prohnițchi
Alex Oprunenco
Alexandru Gamanjii
Iurie Gotișan
Iulia Sîrghi

Centrul analitic EXPERT-GRUP

web: www.expert-grup.org
email: info@expert-grup.org
adresa: MD-2068, Republica Moldova
Chișinău, str. A. Russo, 1, bir. 318
tel./fax: /37322/ 43-82-80
tel. /37322/ 43-82-45

Sumar

Cadrul regulatoriu în luna mai a fost terenul unor evoluții interesante. A fost promulgat pachetul legislativ de amnistie fiscală, legalizare a capitalului și reformă a sistemului de impozitare a venitului companiilor. Guvernul a adoptat Regulamentul cu privire la acordarea unor garanții și compensații salariaților care îmbină munca cu studiile. Intențiile guvernamentale sunt clare și salutare, dar regulamentul, care instituie acordarea unor garanții și compensații în mod obligatoriu pentru toate companiile indiferent de formele de proprietate și organizarea juridică, ar putea să fie ignorat de companiile private. În mai a fost extins termenul de repatriere a mijloacelor bănești pentru o serie de agenți economici care au efectuat tranzacții de export a producției alcoolice în Federația Rusă în perioada aprilie 2005 - aprilie 2006. Este totuși prea puțin realist să credem că careva mijloace vor fi în general vreo dată repatriate în Moldova. Guvernul trebuia să promoveze anularea integrală a obligației de repatriere a mijloacelor afectate de criza survenită în relațiile comerciale cu Rusia în martie 2006. Tot în mai a fost adoptată decizia de creare a Organizației pentru dezvoltarea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii. Fiind una din obligațiile expres formulate în Planul de Acțiuni Moldova – Uniunea Europeană, decizia dată este de importanță crucială. Dar ținând cont de istoria activității fostului Fond de pentru susținerea micului business, noua organizație va fi eficientă numai în condițiile alocării unor resurse financiare mult mai mari pentru programele de susținere a IMM-urilor, dotării cu resurse umane de o înaltă pregătire, asigurării transparenței și exercitării unei anumite independențe în implementarea politicilor.

În **industrie** se prefigurează ranversarea declinului industrial moldovenesc și reînceperea creșterii pozitive a sectorului. Pentru prima dată în ultimele 12 luni, în aprilie a.c. creșterea producției a fost pozitivă comparativ cu luna aprilie 2006. Aceasta se explică prin epuizarea limitelor de recesiune în vinificație și resorbția crizei în economie, cât și prin avansarea rapidă a unor ramuri care nu au fost afectate de criza relațiilor comerciale cu Federația Rusă. Dinamica pozitivă s-a intensificat a treia lună consecutiv în ramura de prelucrare a fructelor și legumelor. Situația este practic inversă în industria extractivă, unde ritmul de creștere se temperează în mod clar. În fabricarea produselor lactate nu s-au produs schimbări esențiale, creșterea de 4-5% chiar dacă mică, este totuși constantă. Fabricarea hârtiei și cartonului a suferit unele efecte de contagiune din direcția sectorului vinicol, dar restructurarea producției și semnarea unor noi contracte a făcut posibilă revenirea ramurii într-o zonă pozitivă: (-11% în ianuarie-februarie, +0% în

ianuarie-martie și +7% în ianuarie-aprilie 2007). Este simptomatică aplatizarea rapidă a ritmurilor de creștere în ramura de fabricare a elementelor de beton și ciment: +24% în ianuarie-februarie, +13% în ianuarie-martie și practic 0% în ianuarie-aprilie. Aceasta ar putea servi în calitate de anticipator al unei apropiate reduceri a ritmurilor de creștere a lucrărilor de construcții-montaj. După creșterea de 44% realizată în primul trimestru, o anumită temperare a ritmurilor de expansiune a sectorului de construcții este firească.

Conform informației statistice preliminare, în primul trimestru a.c. **agricultura** a crescut cu 3,0% față de T1-06. Indicatorul dat este mai bun decât cel realizat în 2006, când producția trimestrială a crescut abia perceptibil, cu 0,8%. Majorarea producției agricole în T1-07 a fost determinată de sporirea cu 3,1% a producției zootehnice, în timp ce creșterea în sectorul fitotehnic abia dacă a depășit 1%.

Datorită sporirii cererii de consum din partea populației, alimentat de fluxului constant de remitențe și al majorărilor salariale, a continuat ascensiunea în sectorul **serviciilor**. Vânzările de mărfuri cu amănuntul au crescut în aprilie cu 15,3%, iar serviciile prestate populației – cu 6,6%. Totodată, se dezvoltă rapid și piața serviciilor prestate companiilor. Sub aspect structural, este vorba în special de piața serviciilor de telecomunicații și informatică. Spre regret, cultura utilizării tehnologiilor informaționale și de telecomunicații în businessul moldovenesc este abia la etapa incipientă, reducând semnificativ marja de competitivitate națională. În mai a fost anunțată începerea lucrărilor de construcție a tronsonului feroviar Cahul-Giurgiulești. Evident, volumul mărfurilor transportate pe cale ferată în urma materializării construcției va fi în funcție de valorificarea poziției strategice a portului Giurgiulești. Totodată, este important ca calculele economice să nu ducă la ignorarea riscurilor de mediu aferente acestor proiecte implementate într-o zonă unică din punct de vedere ecologic. Dezbaterile parlamentare din aprilie-mai vizavi de securitatea aviatică națională au relevat că calitatea și siguranța serviciilor de transport aerian este la un nivel foarte scăzut. Publicul a fost informat că mai puțin de jumătate din navele aeriene de care dispune țara dispun de certificat de zbor. Aprobarea prin hotărâre de guvern a Strategiei dezvoltării aviației civile până în anul 2016 este, în acest context, o evoluție pozitivă, dar care nu va redresa situația decât pe termen lung.

După cum anticipam în **BER-19**, creșterea **prețurilor** în luna aprilie puțin a accelerat comparativ cu martie. După

ce în martie inflația lunară a fost de 0,5%, în aprilie prețurile consumatorilor au crescut cu 1%, iar prețurile producătorilor industriali – cu 0,3%. Rata cumulativă a inflației pentru primele 4 luni este de 3,0%, iar pentru ultimele 12 luni, de 11,0%. Acești indicatori permit sugerează că BNM este „pe drumul cel drept” în urmărirea țintei anuale de 10%. Dar în luna mai s-au intensificat și riscurile care ar putea să pericliteze atingerea țintei – volatilitatea mare a monedei naționale, creșterea consumului de mărfuri de import și condițiile climaterice nefaste.

Pe **piața muncii**, în aprilie a continuat creșterea salariilor. Conform statisticilor pentru primele patru luni, salariul real a crescut cu 10%, atingând în luna aprilie nivelul de 1936 lei. În sfera bugetară salariul mediu a constituit 1486 lei, iar în sectorul real – 2180 lei. Totodată în perioada vizată creșterile salariale ale profesorilor au fost doar de 2,1%. În mare parte, această situație este consecința directă a plafonării de către Ministerul Educației și Tineretului a planurilor de înmatriculare în colegii și universități, precum și efectele amânării administrative a majorării salariilor, descrise în **BER 18-19**. În acest context, autoritățile au declarat prioritară majorarea salariilor în sectorul public, în pofida la dezacordul recent al FMI, exprimat vizavi de posibilele efecte negative pe termen scurt ce țin de acumularea veniturilor la bugetul de stat, ca urmare a aplicării amnistiei fiscale și reducerii impozitelor pe venit. Salariul minimal în sfera bugetară a fost recalculat la 400 lei lunar, dar efecte economice această decizie nu va avea. Guvernul a promis să revadă, ținând cont de experiența mondială, metodologia de calcul a salariului minim în sectorul real al economiei, luând ca bază bugetul minim de consum. Estimăm că măsura dată reflectă începutul posibilei liberalizări a sistemului de salarizare din țară.

Analiza **bugetului** public în 2007 amintește tot mai mult de un „deja-vu”. Deși creșterea veniturilor bugetare în aprilie a frânat nițel comparativ cu luna martie, ritmurile de executare a planului bugetar sunt de-a dreptul impresionante, înscriindu-se în tendința generală specifică pentru ultimii doi ani. Veniturile curente colectate în primele patru luni a.c. au fost cu 33,4% mai mari decât în 2006 și cu 13,6% mai mari decât nivelul planificat. Se observă și convergența cheltuielilor către nivelul planificat, în aprilie fiind executate 80% din normative. Un eveniment deosebit de important în luna mai a fost prezentarea în cadrul ședinței Grupului coordonator pentru elaborarea Cadrului de cheltuieli pe termen mediu a proiectului CCTM 2008-2010, care aduce mai multe noutăți importante: redistribuirea cotelor de asigurare socială obligatorie mai mult în favoarea angajatorilor, majorarea cotelor de asigurare

medicală și introducerea a două grile de impozitare a persoanelor fizice. Guvernul a declarat că CCTM este elaborat ținând seama de consecințele amnistiei fiscale, introducerii cotei zero la profitul reinvestit și legalizării capitalului.

În mai toți indicatorii instrumentelor de **politică monetară** a Băncii Naționale a Moldovei au rămas neschimbați, după ce în aprilie a.c. autoritatea monetară a diminuat cu 1% rata de bază a dobânzii, ca efect al aprecierii leului și având încredere, probabil, în temperarea inflației în perioada următoare. Efectul reducerii dobânzii de bază a început să se manifeste pe parcursul lunii mai, atunci când mai multe bănci comerciale au scăzut ușor ratele dobânzilor la credite și au operat creșteri ale acestora la depozite. Activele oficiale de rezervă ale BNM au continuat să crească și în luna mai, însă cu un trend ceva mai calm în comparație cu aprilie a.c. ca rezultat al încetirii ascensiunii leului în raport cu dolarul.

Cele mai importante schimbări care s-au atestat în dinamica **sistemului bancar** din aprilie sunt majorarea continuă a cotei investițiilor străine în capitalul bancar, însoțită de reducerea concentrării activelor bancare. Intensificarea concurenței bancare este ilustrată și de tendința de creștere a activelor generatoare de dobândă, care au atins în martie-mai cote istoric maxime. Însă în aprilie a continuat tendința ușoară de înrăutățire a indicatorilor de lichiditate. Deloc întâmplător, băncile au trecut la un marketing agresiv pentru atragerea resurselor populației, majorând în mod spectaculos ratele dobânzilor atrase, de la 13,90% în martie, la 15,45% în aprilie, fiind cel mai înalt nivel atins din februarie 2005.

Pe **piața financiară**, ratele dobânzilor la bonurile de trezorerie în mai s-au modificat foarte puțin. Acestea au crescut marginal la bonurile cu maturitatea de 90 zile și au scăzut la cele de 181 și 364 zile. Dacă în aprilie cererea bancară pentru bonurile de trezorerie a fost în scădere, atunci în mai interesul băncilor față de titlurile de stat din nou a sporit, dar situația se va ranversa în viitorul apropiat. Luna mai a fost caracterizată de o volatilitate mai înaltă decât cea obișnuită a cursurilor valutare. Aprecierea leului din aprilie a continuat în mai atingând la data de 5 nivelul 12,3784 MDL/USD. Ulterior tendința s-a inversat, la data de 26 mai cursul ajungând la 12,4599 MDL/USD. După aceasta, din nou s-a repetat evoluția din aprilie, dolarul depreciindu-se până la 12,3244 MDL/USD la data de 5 iunie. În perioadele de depreciere a leului, factorii predominanți au fost cererea mai mare de valută pentru importuri și procurările valutare masive pe piață pentru rezervele BNM. În mai a fost adoptat în prima lectură un pachet de amendamente

legislative, esență cărora constă în crearea unei mega-instituții care să supravegheze funcționarea segmentelor nebankare ale pieței financiare (piața de capital, piața de asigurări, serviciile de microfinanțare, leasing, etc.) și care va fi constituită pe baza Comisiei Naționale pentru Valori Mobiliare. Crearea acestei instituții este o obligație la care Republica Moldova a aderat în mod expres prin semnarea Planului de Acțiuni Republica Moldova Uniunea Europeană, iar efectele vor depinde integral de capacitatea megaregulatorului de a impune respectarea universală a actelor regulatorii și de a fi independent în luarea deciziilor (după modelul BNM).

Comerțul extern continuă să treacă printr-o perioadă dificilă. Conform estimărilor făcute de EXPERT-GRUP, în perioada ianuarie-aprilie 2007 importurile s-au ridicat ușor peste 1 miliard USD, iar exporturile la 365,5 milioane USD. Deficitul comercial pentru această perioadă ar putea constitui aproape 653 milioane USD. Evoluția exporturilor este în mare parte caracterizată de schimbări pronunțate în privința distribuției geografice și structurii. UE a devenit principalul nostru partener comercial, atât ca destinație pentru export, cât și ca sursă de import. Textilele (22,9% din total) au devansat băuturile alcoolice (16%) și au devenit exportul principal moldovenesc. Declinul exportului de produse alcoolice este atât de profund, încât acestea ocupă actualmente locul trei în structura generală a exporturilor, fiind depășite și de produsele vegetale (17,6%). Perspectivele relansării exporturilor de vinuri rămân în continuare nu tocmai strălucite. Piața rusă este în continuare închisă pentru vinurile moldovenești, iar din Belarus vin semne de reorientare spre importurile de materiale vinicole din Bulgaria, România și Ungaria. Nici posibila acordare a Preferințelor Comerciale Autonome de către UE nu va aduce la o deschidere totală și imediată a pieței europene. Chiar și după o ajustare a sistemului de calitate, exporturile vinicole din Moldova vor fi supuse unor cote, nemaivorbind de costurile financiare și eforturile logistice necesare pentru promovarea vinurilor pe piața respectivă.

Pe parcursul lunii aprilie prețul **petrolului** marca WTI a oscilant între 62-65 USD/baril. Pe parcursul lunii mai prețul pentru petrol a fost modelat de câteva tendințe contradictorii. Sporirea rezervelor de țiței în Statele Unite a favorizat micșorarea prețurilor. De partea opusă au fost așteptările expansiunii consumului de petrol vara, instabilitatea politică în Nigeria și riscurile geopolitice în Orientul Apropiat. Cu toate că în ultima săptămână a lunii mai prețul petrolului s-a comprimat puțin, pentru iunie experții anticipează o ușoară creștere. Pe parcursul lunii mai 2007 s-a observat o anumită corectare a cursului **dolarului** față de **euro**, care a varat

între 1,34 și 1,35 USD/euro. Fluctuațiile au fost în cea mai mare parte modelate de datele privind economia americană. Situația mai puțin optimistă pe piețele de capital în economiile emergente a sprijinit într-o anumită măsură valuta americană. Banca Mondială a avertizat despre perspectiva decelerării creșterii globale și frânării fluxurilor de capital plasate în piețele emergente, fără ca să excludă și „o aterizare dură” pentru unele din acestea (în particular, pentru China).

Partenerii comerciali ai Moldovei au înregistrat evoluții pozitive în aprilie. **Economia rusă** a crescut cu 7,7% față de aprilie 2006. La bazele acestei creșteri stau cererea investițională puternică, expansiunea dinamică a sectorului de construcții și industriei. Dar expansiunea activității investiționale acompaniată de aprecierea rublei aduce cu sine și câteva riscuri serioase pentru economia rusă (creșterea puternică a importurilor, creșterea datoriilor corporative, compromiterea țințelor inflaționiste). **Economia ucraineană** și-a menținut ritmurile înalte de creștere: +7,6% față de aceeași lună a 2006. Evoluțiile economice sunt favorizate de conjunctura favorabilă pe piața produselor metalurgice și chimice, relaxarea fiscală și politica flexibilă a cursului de schimb. Criza politică care a continuat în Ucraina, deși fără un impact imediat asupra creșterii economice, a amânat o serie de reforme și activități strategice necesare, cum sunt ratificarea actelor necesare aderării Ucrainei la OMC, reformele funciară, fiscală, administrativă și a sistemului de pensii. **Uniunea Europeană** continuă să se bucure de o creștere economică robustă. Astfel, în T1/07 economia UE a crescut cu 3,1% față de T1/06. Creșterea economică a cuprins practic toate sectoarele economice. Totuși, ritmurile cele mai înalte de creștere demonstrează noii membri ai UE. În **România** economia a crescut robust cu 6% în primul trimestru, 2007. Creșterea a fost susținută de expansiune în industrie, construcții, cererea de investiții și volumul comerțului en detail. Situația în sfera politică rămâne tensionată. După câștigarea netă a plebiscitului din 19 mai Președintele României Traian Băsescu insistă asupra demiterii guvernului, dizolvării legislativului și anunțării alegerilor anticipate (reamintim că pentru toamna a.c. sunt preconizate și alegerile în Parlamentul European). Totodată, menționăm că pe 27 iunie se așteaptă raportul Comisiei Europene privind progresul atins de România și Bulgaria. Aparent, succesele nu sunt cele mai strălucite, îngrijorarea cea mai vădită fiind combaterea corupției. Riscul de aplicare a clauzei de salvagardare este acum mare ca niciodată.

Cadrul regulator

Luna mai a fost perioada unor apariții legislative și normative interesante care vor avea impact asupra cadrului regulatoriu al antreprenoriatului. Să menționăm mai întâi că a fost promulgat pachetul de legi cu privire la amnistia fiscală, legalizarea capitalului și reforma sistemului de impozitare a venitului companiilor. Prevederile acestui pachet au fost deja incluse în Cadrul de Cheltuieli pe Termen Mediu pentru 2008-2010 prezentat guvernului spre aprobare. Efectele așteptate de pe urma aplicării acestor inițiative au fost descrise în ediția precedentă a BER.

În Monitorul Oficial din 4 mai 2007 a fost publicat Regulamentul adoptat de Guvern cu privire la acordarea unor garanții și compensații salariaților care îmbină munca cu studiile¹. Pentru acești salariați, Regulamentul prevede asemenea garanții și compensații ca timp redus de muncă, concedii neplătite pentru susținerea examenelor de admitere, concedii suplimentare plătite (75% din salariu) pentru susținerea sesiunilor, examenelor și tezelor, precum și compensarea, o dată pe an, a cheltuielilor de deplasare la instituția de învățământ. Evident, este necesară stimularea instruirii profesionale a angajaților pentru majorarea calificării profesionale și productivității muncii pe termen lung, mai ales că aceasta se încadrează și în strategiile guvernamentale cu privire la utilizarea forței de muncă. În același timp, Regulamentul prevede că acordarea acestor garanții și compensații este obligatorie pentru toate unitățile economice, indiferent de tipul de proprietate și organizarea juridică și sunt suportate din resursele acestor unități. Este greu de crezut că acest Regulament va fi pus în aplicare de unitățile din sectorul privat, care nu vor dori să suporte pierderile de timp și financiare asociate cu procesul de studii al angajaților, mai ales dacă nu mizează pe reținerea lor pe termen lung în cadrul companiei. Credem că pentru a stimula ridicarea gradului de pregătire a resurselor umane, guvernul, în loc să supună companiile la noi prestații obligatorii, ar trebui mai degrabă să compenseze angajatorilor privați unele cheltuieli legate de menținerea la locul de muncă a salariaților care îmbină munca cu studiile.

A intrat în vigoare și Legea privind terenurile de proprietate publică și delimitarea lor. Una din cele mai importante prevederi ale legii este că terenurile

aflate în proprietate publică nu pot fi înstrăinate, supuse executării silite, utilizate în calitate de garanție sau dobândite de terți în calitate de uzucapiune (adică în urma unei folosiri îndelungate).

În luna mai prin lege a fost extins până la 1 octombrie 2007 termenul de repatriere a mijloacelor bănești pentru o serie de agenți economici care au efectuat tranzacții de export a producției alcoolice în Federația Rusă în perioada aprilie 2005 - aprilie 2006². Trebuie de spus că această evoluție, deși pozitivă, este cu mult sub așteptările vinificatorilor, iar numărul beneficiarilor acestui mecanism este limitat doar la cei înscrși într-o listă aprobată de Guvern. Este foarte dubioasă posibilitatea recuperarea mijloacelor în general, de aceea vinificatorii au solicitat anume anularea obligativității de repatriere a mijloacelor afectate de criza survenită în relațiile comerciale cu Rusia în martie 2006. Totodată, facilitatea trebuie să fie extinsă asupra tuturor producătorilor, nu doar asupra celor care au făcut livrări semnificative.

O decizie foarte importantă este adoptarea hotărârii de guvern cu privire la crearea Organizației pentru dezvoltarea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii³. Organizația va fi succesor de drepturi ale Fondului pentru susținerea antreprenoriatului și dezvoltarea micului business și va funcționa ca entitate juridică distinctă, cu buget separat și cu o anumită autonomie administrativă. Precedentul Fond nu s-a arătat deloc eficient în promovarea IMM-urilor, puținele resurse alocate fiind utilizate în condiții de transparență și responsabilitate publică minimale. Dar de la noua organizație ne putem aștepta la eficiență numai în condițiile alocării unor resurse financiare mult mai mari pentru programele de susținere a IMM-urilor (sumele anuale de 1-2 milioane tradițional alocate sunt, pur și simplu, derizorii), dotării cu resurse umane de o înaltă pregătire, asigurării transparenței și exercitării unei anumite independențe în implementarea politicilor.

La 7 mai a fost aprobată și hotărârea de guvern privind unele măsuri de îmbunătățire a situației în domeniul transportului auto (unele referințe la această decizie s-au făcut în **BER-19**). Cea mai importantă parte a deciziei respective este Planul de măsuri unde sunt prevăzute o serie de acțiuni pentru perioada 2007-2009. Merită să menționăm o serie de acțiuni care ne par foarte interesante și cu impact economic: deschiderea gărilor într-o serie de orașe,

¹ Hotărâre de Guvern nr.435 din 23 aprilie 2007 din Monitorul Oficial nr.60-63 (2047-2050).

² Legea nr.112-XVI din 27 aprilie 2007 privind unele aspecte ale repatrierii mijloacelor bănești provenite din exportul producției alcoolice în Federația Rusă.

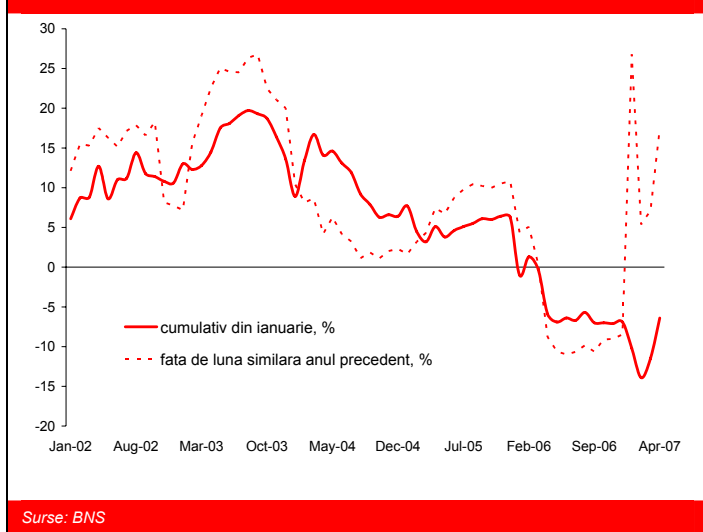
³ Hotărârea de Guvern nr.538 din 17 mai 2007.

continuarea computerizării procesului de vânzare și evidență a biletelor de călătorie, dotarea taxiurilor cu taximetre electronice cu memorie fiscală, lărgirea rețelei de stații de testare tehnică etc. O măsură foarte ambițioasă este elaborarea în semestrul 2 a.c. a Strategiei de dezvoltare a transportului auto în Republica Moldova. Totodată, nu sunt clare sursele financiare prevăzute pentru acoperirea cheltuielilor și, mai important, cum se încadrează documentul în contextul general al politicilor de dezvoltare (SCERS, Planul de Acțiuni, Planul Național de Dezvoltare).

Industria și construcțiile

Ediția precedentă (**BER-19**) arăta, pe baza rezultatelor trimestriale, că încă în luna martie a.c. se prefigura ranversarea declinului industrial moldovenesc și reînceperea creșterii pozitive a sectorului. Explicam această perspectivă atât prin epuizarea limitelor de recesiune în vinificație și resorbția crizei în economie, cât și prin avansarea rapidă a unor ramuri care nu au fost afectate de criza relațiilor comerciale cu Federația Rusă.

Figura 1 Creșterea producției industriale, %

În aprilie aceste tendințe pozitive s-au confirmat integral. Judecând după unii indicatori preliminari, procesul de redresare a situației în industrie prin rebalansarea structurală a acestuia a fost și mai evident în luna mai. Deși producția cumulativă în primele patru luni ale anului curent a fost cu 6,4% sub nivelul atins în 2006, trebuie de constatat că în expresie lunară (aprilie 2007 față de aprilie 2006) industria era deja pe o puternică pantă pozitivă (+13,1%), pentru prima dată în ultimele 13 luni.

Dacă analizăm dinamica industrială comparativ cu precedentele 12 luni, redresarea relativă a industriei

apare nu doar mai evidentă, dar și mai timpurie. Aceasta ne permite să elucidăm mai precis dinamica lunară ascunsă de datele statistice oferite de BNS în expresie cumulativă (Fig.1).

Modificări structurale semnificative comparativ cu luna martie nu s-au produs. Câteva momente generale ar trebui de remarcat, totuși. Primul este faptul că dinamica pozitivă s-a intensificat a treia lună consecutiv în ramura de prelucrare a fructelor și legumelor (+16% în februarie, +22% în martie și +36% în aprilie). Situația este practic inversă în industria extractivă, unde ritmul de creștere se temperează în mod clar: +100% în februarie, +61% în martie și +34,4% în aprilie. În fabricarea produselor lactate nu s-au produs schimbări esențiale, creșterea de 4-5% chiar dacă mică, este totuși constantă.

Nimic nou nici în fabricarea produselor de tutun, ramura continuând căderea aproape liberă (-25%). După o scădere semnificativă a producției în martie, fabricarea articolelor de îmbrăcăminte a revenit la o evoluție normală, în ianuarie-aprilie producția aproape egalând nivelul corespunzător din 2006. Fabricarea hârtiei și cartonului a suferit unele efecte de contagiune din direcția sectorului vinicol, dar restructurarea producției și semnarea unor noi contracte a făcut posibilă revenirea ramurii într-o zonă pozitivă: (-11% în ianuarie-februarie, +0% în ianuarie-martie și +7% în ianuarie-aprilie 2007).

Este simptomatică aplatizarea rapidă a ritmurilor de creștere în ramura de fabricare a elementelor de beton și ciment: +24% în ianuarie-februarie, +13% în ianuarie-martie și practic 0% în ianuarie-aprilie. Aceasta ar putea servi în calitate de anticipator al unei apropiate reduceri a ritmurilor de creștere a lucrărilor de construcții-montaj. După creșterea de 44% realizată în primul trimestru, o anumită temperare a ritmurilor de expansiune a sectorului de construcții este nu doar firească, dar și indispensabilă.

Totuși, incertitudinea privind comercializare vinurilor moldovenești în Federația Rusă, continuă să influențeze negativ economia, dar deja nu atât prin intermediul recesiunii sectorului industrial, ci mai mult prin riscurile de sporire a șomajului și intensificare a emigrației odată cu declararea falimentului unor companii vinicole.

Agricultura

Conform informației statistice preliminare, în primul trimestru a.c. producția sectorului agricol a crescut cu 3,0% față de T1-06. Indicatorul dat este mai bun

decât cel realizat în 2006, când producția trimestrială a crescut abia perceptibil, cu 0,8%. Majorarea producției agricole în T1-07 a fost determinată de sporirea cu 3,1% a producției zootehnice, în timp ce creșterea în sectorul fitotehnic abia dacă a depășit 1%.

Revenind la prognozele noastre relativ optimiste asupra perspectivelor de creștere a sectorului agricol în 2007 (vezi **BER-19**), trebuie să constatăm că condițiile meteorologice din luna mai ne-au determinat să revizuiți prognoza creșterii producției anuale în jos, de la 6-7% la 5-6%.

Între timp, au fost lansate și unele prognoze semi-oficiale asupra recoltei medii la hectar pentru grâul de toamnă: 27-29 chintale, iar în regiunile deosebit de afectate de secetă și – la 22-23 chintale/ha.

Serviciile

În luna aprilie, datorită sporirii cererii de consum din partea populației, alimentat de fluxului constant de remitențe și al majorărilor salariale, a continuat ascensiunea în sectorul serviciilor. Vânzările de mărfuri cu amănuntul au crescut cu 15,3%, iar serviciile prestate populației – cu 6,6%. Totuși, merită de menționat că dacă serviciile păstrează ritmurile de creștere specifice pentru ultimii doi ani, atunci în cazul vânzărilor cu amănuntul se observă o anumită încetinire a ritmurilor (Fig.2).

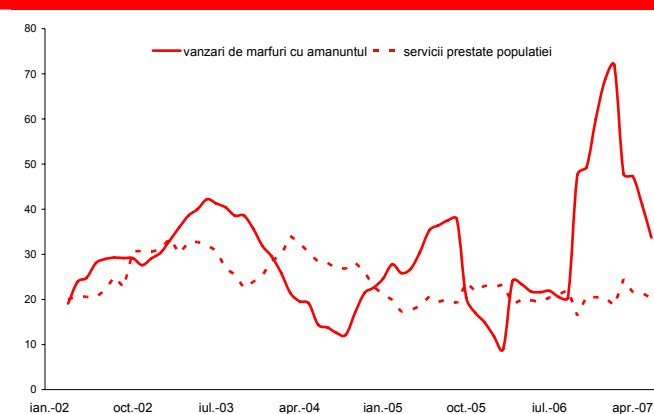
Totodată, se dezvoltă rapid și piața serviciilor prestate companiilor. Sub aspect structural, este vorba în special de piața serviciilor de telecomunicații și informatică. Conform estimărilor noastre în perioada mai 2006 – mai 2007 valoarea pieței a crescut cu circa 20-22%.

Creșterea este rezultatul augmentării volumului de investiții în sectoarele ramurii, sporirii numărului de furnizori și de utilizatori de servicii, diversificării ofertelor și îmbunătățirii calității serviciilor, implementării noilor tehnologii de furnizare a acestora, în special a celor de acces la Internet în bandă largă. Astfel, compania Orange a participat în perioada 3-5 mai la Forumul Internațional al Întreprinderilor Mici și Mijlocii cu oferta elaborată în exclusivitate pentru întreprinderile businessului mic. Oferta presupune soluții individuale pentru fiecare client corporativ, care corespund necesităților de comunicare ale acestuia. Optimizarea prețurilor pentru serviciile de telefonie mobilă prestate întreprinderilor mici constituie un sprijin esențial în activitatea lor. De asemenea, oferte avantajoase de conexiune gratuită la Internet au fost propuse de

Moldtelecom și SunComunications în cadrul expoziției internaționale Com-Info Moldova 2007. Spre regret, cultura utilizării tehnologiilor informaționale și de telecomunicații în businessul moldovenesc este abia la etapa incipientă, reducând semnificativ marja de competitivitate.

O premisă substanțială a apărut în luna mai și pentru dezvoltarea serviciilor de transport feroviar. Recent, a fost dată „undă verde” pentru construirea tronsonului feroviar Cahul-Giurgiulești cu lungimea de 50 kilometri. Costul prealabil al proiectului este de 837 mil. lei și va finaliza la sfârșitul anului 2008. Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) s-a arătat interesată de participa la proiectul construirii tronsonului. Evident, volumul mărfurilor transportate pe cale ferată în urma materializării construcției va fi în funcție de valorificarea poziției strategice a portului Giurgiulești, proiect în care BERD, în anii '90, a avut mai degrabă experiența unei participări nereușite.

Figura 2 Creșterea consumului populației, % față de luna respectivă anul precedent, ajustat-sezonier (media mobilă 5)

Surse: BNM

Cu toate că realizarea proiectului va activa dezvoltarea social-economică a raioanelor de sud, există și riscuri ecologice serioase în regiune, legate de pericolele în adresa rezervației naturale din lunca Prutului. Ca și în cazul portului Giurgiulești, nu s-a făcut nici un studiu serios de impact ecologic al proiectului dat, nemaivorbind de discutarea lui publică – fapt demonstrat și de interzicerea participării Mișcării Ecologice din Moldova la lansarea proiectului.

Dezbaterile publice și parlamentare din lunile aprilie-mai vizavi de securitatea aviatică națională au relevat că calitatea și siguranța serviciilor de transport aerian lasă mult de dorit. Am fost surprinși să aflăm că din cele 192 de avioane de care dispune țara, doar 91

dispun de certificat de zbor. Aprobarea prin hotărâre de guverna Strategiei dezvoltării aviației civile până în anul 2016 este, în acest context, o evoluție pozitivă. Dar nu este clar ce trebuie să facă consumatorii de servicii de transport aviat cu riscurile imediate cu care se confruntă. Din documentul aprobat rezultă că până în anul 2010 aeroportul Internațional Chișinău trebuie să fie totalmente modernizat și să ofere servicii calitative clienților, prin reducerea formalităților și timpului de așteptare, cât și a controlului bagajului.

Din păcate, documentul are mai mult un caracter tehnic, decât strategic. În prezent principalul și unicul aeroport funcțional este Aeroportul Internațional Chișinău. Aeroporturile din Cahul și Mărculești sunt încă în proces de certificare, iar aeroportul din Bălți, deși certificat și formal deschis pentru transporturile de pasageri și mărfuri, este utilizat doar pentru zboruri neregulate.

Prețurile

După cum anticipam în **BER-19**, creșterea prețurilor în luna aprilie puțin a accelerat comparativ cu martie. După ce în martie inflația lunară a fost de 0,5%, în aprilie prețurile consumatorilor au crescut cu 1%, iar prețurile producătorilor industriali – cu 0,3%. Creșterea prețurilor consumatorilor este identică cu cea din aprilie 2006, iar cea a prețurilor industriale de 10 ori mai mică.

Rata cumulativă a inflației pentru primele 4 luni este de 3,0%, iar pentru ultimele 12 luni, de 11,0%. Ambii indicatori ne permit, cu un optimism moderat, să credem că combaterea inflației este „pe drumul cel drept”. În același timp, trebuie de spus că în luna mai s-au intensificat riscurile care până la sfârșitul anului ar putea să pericliteze țintele inflaționiste – volatilitatea mare a monedei naționale, creșterea consumului de mărfuri de import și condițiile climaterice nefaste.

Pe categorii de produse și servicii, cele mai stabile au fost tarifele la servicii (+0,5%). Autoritățile publice locale nu și-au permis să modifice tarifele într-o perioadă fierbinte din punct de vedere electoral. Din categoria produselor nealimentare, în mod deja tradițional s-au scumpit esențial medicamentele (+1%) și confecțiile (+1,2%). Mai rar întâlnită în Moldova, în aprilie a avut loc o ușoară ieftinire a combustibilului (-0,7% față de martie). Scumpirea mărfurilor alimentare cu 2% a fost cauza primară a majorării indicelui prețurilor consumatorilor. La cauzele specifice pentru perioada aprilie-mai – epuizarea stocurilor de legume și fructe din recolta

precedentă – în 2007 s-au mai adăugat și cele legate de reluarea exporturilor de carne în Federația Rusă, eveniment ce a determinat creșterea achizițiilor de carne pe piața internă. Totodată, trebuie de spus că aprecierea puternică din aprilie a monedei naționale, a servit ca factor care a stăvilit într-o mare măsură avalanșa prețurilor. În luna mai s-a observat încă o dată același efect.

Tabelul 1. Rate lunare ale inflației, %

	Ian 2007	Feb 2007	Mar 2007	Apr 2007
Indicele prețurilor consumatorilor	0,9	0,7	0,5	1,0
Produse alimentare	1,4	0,4	-0,1	2,0
Produse nealimentare	0,8	0,2	1,0	0,5
Servicii	0,2	1,3	0,9	0,2
Indicele prețurilor producătorilor industriali	1,3	19,4	0,5	0,2

Surse: BNS și BNM

Piața muncii

În ianuarie-aprilie 2007 salariul real a crescut cu 10%, atingând în luna aprilie nivelul de 1936 lei (156 USD). Salariul mediu în luna aprilie a fost de 1936 lei, cu 24 la sută mai mult față de luna martie. În sfera bugetară salariul mediu a constituit 1486 lei, iar în sectorul real – 2180 lei.

În continuare pe piața muncii se menține tendința firească de creștere a remunerării muncii angajaților. Astfel, cele mai înalte sporuri salariale (nominale) comparativ cu luna precedentă au fost în medicină – 24,7%, activități financiare – 15,4%, industria extractivă – 10,7% și sectorul energetic – 8,3%.

Față de luna aprilie 2006, cel mai mult a crescut salariul mediu lunar în administrația publică – 39%, comerț – 32,7%, medicină – 31,4%, hoteluri și restaurante – 31,7%, tranzacții mobiliare – 28,8%, sectorul energetic – 28,5%. Majorările au la bază optimizarea numărului de funcționari publici și medici în structurile administrației publice și în instituțiile medicale, concomitent cu sporirea remunerării muncii lor, cât și ascensiunea continuă a celorlalte sectoare, respectiv apariția perspectivelor favorabile pentru dezvoltare.

Totodată în perioada vizată creșterile salariale ale profesorilor au fost doar de 2,1%. În mare parte, această situație este consecința directă a plafonării de către Ministerul Educației și Tineretului a planurilor de înmatriculare în colegii și universități, precum și efectele amânării administrative a majorării salariilor, descrise în **BER 18-19**.

În acest context, autoritățile au declarat prioritară majorarea salariilor în sectorul public, în pofida la dezacordul recent al FMI, exprimat vizavi de posibilele efecte negative pe termen scurt ce țin de acumularea veniturilor la bugetul de stat, ca urmare a aplicării amnistiei fiscale și reducerii impozitelor pe venit.

Prin Hotărârea Guvernului din 18 mai curent, începând cu 1 aprilie 2007, salariul minim în sfera bugetară va fi recalculat la 400 lei lunar pentru un program complet de lucru de 169 ore sau de 2,37 lei pe oră.

În sectorul real al economiei quantumul salariului minim a fost de circa 700 lei lunar, fiind însă modificat până la 900 de lei lunar (5,33 lei pe oră) în urma negocierilor colective între partenerii sociali, care prevăd această majorare de la 01 iunie 2007.

Guvernul a promis să revadă, ținând cont de experiența mondială, metodologia de calcul a salariului minim în sectorul real al economiei, luând ca bază bugetul minim de consum. Estimăm că măsura dată reflectă începutul posibilei liberalizări a sistemului de salarizare din țară, ceea ce presupune debarasarea de indexarea anuală a coeficientului tarifar pentru categoria I de calificare și aplicarea noțiunii de salariu minim pe economie, care ar prevedea acel quantum, necesar pentru reproducția forței de muncă. Aceste modificări vor fi materializate în ajustarea legii salarizării la noile realități.

Bugetul

Analiza bugetului public în 2007 se transformă tot mai mult într-un exercițiu „deja-vu”. Deși creșterea veniturilor bugetare în aprilie a frânat nițel comparativ cu luna martie, ritmurile de executare a planului bugetar sunt de-a dreptul impresionante, înscriindu-se în tendința generală specifică pentru ultimii doi ani. Veniturile curente colectate în primele patru luni a.c. au fost cu 33,4% mai mari decât în 2006 și cu 13,6% mai mari decât nivelul planificat. Nimic nu s-a schimbat esențial nici în sursele care asigură o asemenea creștere rapidă a veniturilor: TVA și impozitele pe venit.

Conform ultimelor informații, în luna mai încasările în buget au rămas la cote înalte. Astfel, la 5 iunie Ministerul de Finanțe a anunțat că veniturile în bugetul de stat în primele cinci luni ale anului au crescut cu 14,8% față de nivelul planificat și 40% mai mult decât în ianuarie-mai 2006⁴.

Tabelul 2 Dinamica bugetului public național

	Planificat L1-L4/07	Executat L1-L4/07	Executat L1-L4/06
Venituri globale, milioane MDL	5720	6498.1	4869.7
Inclusiv, venituri din TVA, milioane MDL	1932.2	2114.7	1536
Inclusiv, impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător	472.8	648	399.5
Cheltuieli globale, milioane MDL	7869.1	6191	4712.1

Surse: Ministerul Finanțelor

Continuă tendința de convergență ușoară a cheltuielilor executate către nivelul planificat. Dacă în februarie nivelul de executare a cheltuielilor era sub 70%, iar în martie - 77%, atunci până la sfârșitul lunii aprilie cheltuielile au fost executate în proporție de aproape 80% din nivelul stabilit. Deosebit de puternică a fost corectarea restanțelor în complexul pentru combustibil și energie unde în primul trimestru cheltuielile trimestriale au fost executate în proporție de numai 37%. Conform rezultatelor primelor patru luni, cheltuielile planificate în aceste sector au fost executate în proporție de 72,2%. Ca urmare a îmbunătății managementului cheltuielilor, excedentul bugetar de circa 385 milioane lei din martie s-a redus la 307 milioane în aprilie.

Un eveniment deosebit de important în luna mai a fost prezentarea în cadrul ședinței Grupului coordonator pentru elaborarea Cadrului de cheltuieli pe termen mediu a proiectului CCTM 2008-2010. Proiectul a fost remis Guvernului spre examinare și aprobare. CCTM 2008-2010 aduce o serie de noutăți importante. Până în 2010 se prevede reducerea cu 1 punct procentual a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii de la 29% în prezent la 28%, și redistribuirea cotelor între angajator (în micșorare de la 25% în 2007 la 20% în 2010) și angajat (în creștere de la 4% la 8%). În acest fel autoritățile speră să intensifice ieșirea din economia tenebră a salariilor achitate, dar este puțin probabil ca acest lucru să fie suficient, deoarece povara fiscală totală a contribuțiilor nu s-a redus substanțial.

Mai ales că în paralel este prevăzută majorarea contribuțiilor de asigurări medicale obligatorii de la 5% în 2007 la 7% în 2010, plătite în cote egale. Astfel, dacă patronii s-ar putea întâmpla să fie mai tentați să plătească salarii „în alb”, atunci salariații – în mod sigur vor fi tot mai tentați să le primească „la negru”. Reducerea, neoficial promisă, a cotei TVA nu se va produce pe termen mediu, iar după orizontul anului 2010 prognozele sunt dificile.

⁴ <http://www.economie.moldova.org/stiri/rom/51141/>.

Importantă este și modificarea impozitării veniturilor persoanelor fizice în anul 2008. În primul rând, se renunță la cele trei grile de impozitare utilizate în prezent și se va trece la utilizarea a două cote de impozitare: veniturile anuale de 25200 lei (adică circa 170 de dolari SUA lunar) vor fi impozitate cu 7%, iar veniturile mai mari – cu 18%. Ținând cont de structura salariilor pe economie, credem că această grilă va dezavantaja cel mai mult clasa inferior-mijlocie, care primește salarii între 200 și 400 USD pe lună.

Moneda

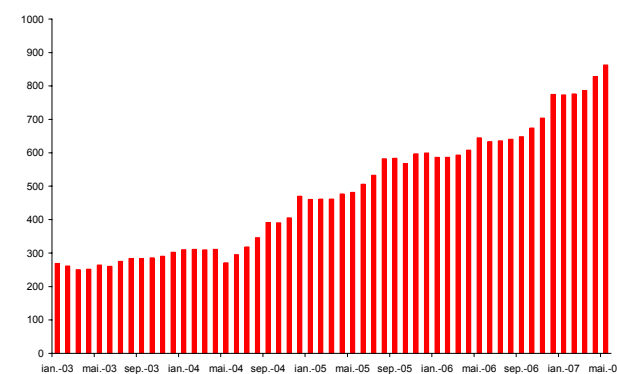
În luna mai toți indicatorii instrumentelor de politică monetară a Băncii Naționale a Moldovei au rămas neschimbați, după ce în aprilie a.c. autoritatea monetară a diminuat cu 1% rata de bază a dobânzii, ca efect al aprecierii leului și având încredere, probabil, în temperarea inflației în perioada următoare. Dacă privim în direcția indicelui prețurilor de consum (IPC), s-ar părea că aceasta se încadrează în limitele țintei de inflație stabilite de BNM pentru 2007 la nivelul de 10%. În orice caz, inflația lunară în expresie anualizată (adică față de luna respectivă a anului precedent) a scăzut constant începând cu luna august 2006, de la 14,5% la 11,0% în aprilie curent. Efectul reducerii dobânzii de bază a început să se manifeste pe parcursul lunii mai, atunci când mai multe bănci comerciale au scăzut ușor ratele dobânzilor la credite și au operat creșteri ale acestora la depozite.

Suntem de părerea că BNM nu va mai scădea în viitorul apropiat dobânda-cheie, mai ales că conjunctura economică internă nu este tocmai propice pentru asemenea mișcări. În a doua jumătate a anului tendințele inflaționiste vor reapărea și acest lucru va fi mult mai important decât aprecierea leului. Efectele majorărilor de pensii și salarii în sectorul public și privat ar putea fi vizibile în inflație în perioada imediat următoare. Reducerea dobânzilor pentru creditele de consum efectuată de unele bănci comerciale în luna mai este un factor în plus care ar alimenta inflația.

Mai mult ca atât, condițiile climaterice din iarnă și seceta observată în luna mai ar putea afecta recoltele agricole, ducând până la urmă la menținerea prețurilor înalte pentru alimente și produse agricole chiar și în perioada de vară! Deși inflația se situează la un nivel rezonabil în prezent, ne așteptăm ca rata inflației să urce în a doua parte a anului. În ce privește aprecierea leului din ultima vreme, deocamdată vedem mai mult o volatilitate

ridicată a cursului dolar/leu decât o apreciere constantă a monedei naționale.

Figura 3 Rezerve valutare oficiale ale BNM, milioane USD

Surse: BNM

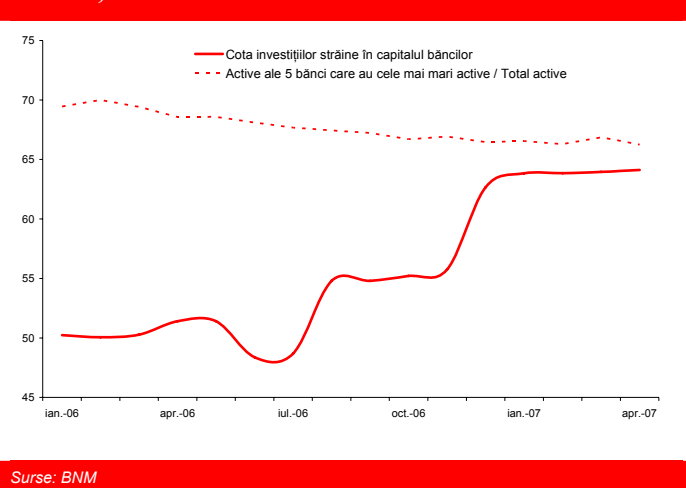
Activele oficiale de rezervă ale BNM au continuat să crească și în luna mai, însă cu un trend ceva mai calm în comparație cu aprilie a.c. ca rezultat al încetinirii ascensiunii leului în raport cu dolarul (Fig.3). Totuși, o apreciere moderată a leului ar urma să se înregistreze și în iunie, fiind alimentată în mare parte de cumpărările mari făcute la casele de schimb, bancare sau private, unde ajung banii celor care lucrează în străinătate sau din vânzările de bunuri imobiliare. Bineînțeles că întărirea în continuare a leului va adânci și mai mult deficitul comercial și va descuraja exportul. În mod evident, aprecierea leului, care nu are acoperire în creșteri reale de productivitate a muncii în economie, ajută la o deflație artificială, sprijină nemeritat importatorii, stimulează fără baze consumul și descurajează exporturile și producția. Dezechilibrele profunde din economie sînt adâncite, totul materializându-se într-un deficit extern care amenință să explodeze.

Sistemul bancar

În luna mai au fost făcute publice datele asupra evoluției sistemului bancar din aprilie. Cele mai importante schimbări care se atestă în dinamica lunară sunt majorarea continuă a cotei investițiilor străine în capitalul bancar, însoțită de reducerea concentrării activelor bancare (Fig.4). Intensificarea concurenței bancare este ilustrată și de tendința de creștere a activelor generatoare de dobândă, cota acestora atingând în martie 83,83% din totalul activelor bancare, iar în aprilie, 83,53%, acestea fiind două cote istoric maxime. Acestea au crescut ca urmare a intensificării eforturilor entităților bancare de a plasa resursele în credite de consum, credite

pentru IMM-uri, gospodării agricole etc., adică în zone de piață neexplorate încă. În același timp, necesitatea de extindere teritorială impune băncilor o serie de cheltuieli neafectate dobânzilor, înrăutățind într-o anumită măsură indicatorii de performanță a activității creditare.

Figura 4 Evoluția investițiilor străine și concentrării activelor bancare, %

În aprilie a continuat tendința ușoară de înrăutățire a indicatorilor de lichiditate. Deloc întâmplător, băncile au trecut la un marketing agresiv pentru atragerea resurselor populației, majorând în mod spectaculos ratele dobânzilor atrase (Fig.5).

Figura 5 Evoluția ratelor dobânzilor bancare, %

Astfel, rata medie la depozitele atrase a crescut de la 13,90% în martie, la 15,45% în aprilie, fiind cel mai înalt nivel atins din februarie 2005. Semnificativ, cu 0,4 puncte procentuale, au crescut și ratele pentru depozitele atrase în valută străină. În același timp, dorința de a păstra clienții, împiedică băncile să

majorizeze substanțial ratele dobânzilor la credite. Din contra, în aprilie, ratele medii pe sistemul bancar au fost reduse de la 18,69% la 18,62%. Deși a scăzut mai puțin vizibil, cu numai 0,15 puncte procentuale, rata la credite în valută a atins nivelul minimal pentru ultimele 12 luni.

Piețele financiare

În mai a.c. ratele dobânzilor la bonurile de trezorerie s-au modificat foarte puțin (Fig.6, pagina 11). Dobânzile pentru bonurile cu maturitatea de 90 de zile au crescut de la 11,31% în aprilie la 11,36% în mai. Dobânzile pentru bonurile cu maturitatea de 182 și 364 zile, din contra, s-au redus nițel, cu 0,04 și 0,03 puncte procentuale. Rata pentru obligațiunile de stat cu termenul de circulație 2 ani și supuse unor riscuri mai semnificative, a crescut mai semnificativ, cu 0,4 puncte procentuale, atingând 13,1% anual.

Dacă în aprilie cererea bancară pentru bonurile de trezorerie a fost în scădere, atunci în mai interesul băncilor față de titlurile de stat din nou a sporit. După ce la licitația din 2 mai au fost depuse cereri de procurare de 54 milioane (oferta Ministerului de Finanțe fiind de 50 milioane) atunci la ultima licitație din 22 mai cererea a atins maximul lunar de 63 milioane, oferta rămânând aceeași. Această dinamică lunară nu poate fi considerată totuși o tendință pe termen lung. La părerea noastră, în următoarele luni cererea băncilor pentru HVS va scădea din nou.

Cursurile valutare au avut o evoluție „ciudată” în luna mai – începutul lui iunie, caracteristica principală fiind volatilitatea mai înaltă decât cea obișnuită pentru perioada respectivă. Aprecierea leului care a început în aprilie, a continuat în primele zile ale lunii mai, atingând la data de 5 nivelul 12,3784 MDL/USD. Ulterior tendința s-a inversat, la data de 26 mai cursul ajungând la 12,4599 MDL/USD. După aceasta, din nou s-a repetat evoluția din aprilie, dolarul depreciindu-se până la 12,3244 MDL/USD la data de 5 iunie. Ca și anterior, factorii care au stat de partea aprecierii leului au fost influxurile de valută străină de la persoanele fizice și investițiile străine mai însemnate. Factorii care au determinat porțiunea de depreciere a leului au fost cererea mai mare de valută pentru importuri și procurările valutare masive pe piață pentru completarea rezervelor valutare ale BNM.

La 4 mai în Parlament a fost adoptat în prima lectură un pachet de amendamente legislative, esență cărora constă în crearea unei mega-instituții care să supravegheze funcționarea segmentelor nebancale

ale pieței financiare (piața de capital, piața de asigurări, serviciile de microfinanțare, leasing, etc.). Această instituție va apare pe baza Comisiei Naționale pentru Valori Mobiliare. Așteptările față de perspectivele funcționării megaregulatorului variază de la o extremă la alta.

Figura 6 Evoluția ratei dobânzii medii la BT-90 zile, %

Surse: BNM

Majoritatea participanților profesioniști la piața valorilor mobiliare salută decizia, considerând că plasarea segmentelor nebankare ale pieței de capital în custodia unei singure instituții de reglementare va simplifica integrarea segmentelor și circulația mai rapidă a fondurilor între ele. Pe de altă parte, oponenții ideii consideră că apariția unei instituții mari, birocratizate și cu competențe foarte vaste va duce la ranversarea tendințelor pozitive de dezvoltare. Această poziție predomină mai ales printre operatorii de pe piața serviciilor de asigurare. EXPERT-GRUP consideră că efectele creării noii instituții vor depinde integral de capacitatea acesteia de a impune respectarea universală a actelor regulatorii și de a fi independentă în luarea deciziilor (după modelul BNM). În orice caz, crearea acestei instituții este o obligație la care Republica Moldova a aderat în mod expres prin semnarea Planului de Acțiuni Republica Moldova Uniunea Europeană.

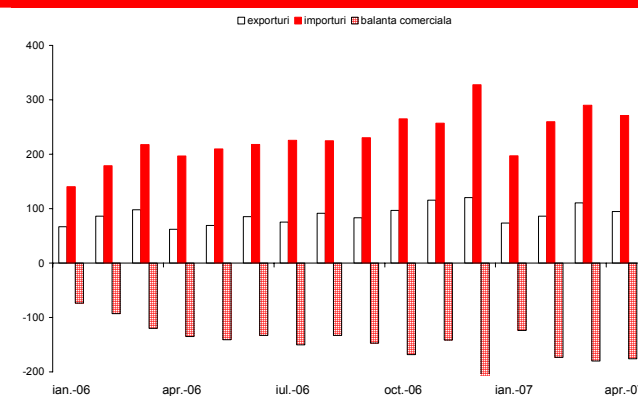
Piața serviciilor de asigurare a fost marcată de zvonurile, confirmate de unele evenimente și tranzacții la bursa de valori, că compania de asigurări QBE ar intenționa să iasă de pe piața Moldovei. Conform unor informații publicate în mai, Comisia Națională pentru Valori Mobiliare a aprobat oferta-tender a unei companii de procurare a unui sfert din acțiunile companiei de asigurări QBE ASITO⁵. Chiar dacă se va confirma, nu credem că retragerea de pe

pieță a unuia din cei mai mari operatori este dictată de înrăutățirea perspectivelor de business în Moldova, ci de anumite considerente de strategie corporativă. În același timp, în contextul recentelor modificări legislative (impunerea majorării capitalului normativ în companiile de asigurări), ne putem aștepta că până afacerea să fie preluată de alți operator străini, posibil de subsidiare din România ale unor companii internaționale.

Comerțul extern

Comerțul extern al Republicii Moldova continuă să treacă printr-o perioadă dificilă. Cu toate că în martie exporturile s-au înviorat puțin (+7,8% în T1/07), creșterea importurilor a fost mult mai vertiginoasă (+39%). Combinația exporturilor timide și importurilor tot mai robuste a rezultat în continua expansiune a deficitului comercial, care a atins o cifră amețitoare de 476,5 mil. USD în primul trimestru 2007 sau de 1,7 ori mai mult decât în aceeași perioadă a anului 2006. Această tendință s-a menținut și în continuare. Astfel, conform estimărilor făcute de EXPERT-GRUP, în perioada ianuarie-aprilie 2007 importurile s-au ridicat ușor peste 1 mlrd. USD (aprox. 271 mil. USD în aprilie 2007), iar exporturile la 365,5 mil. USD (aprox. 95 mil. USD, Fig.7). Astfel, deficitul comercial pentru această perioadă ar putea constitui aproape 653 mil. USD.

Figura 7 Evoluția comerțului extern cu mărfuri, milioane USD

Surse: BNM

Expansiunea importurilor este în continuare modelată de creșterea cererii de consum, alimentată de avântul influxului de remitențe (+29%, T1/07) și incapacitatea companiilor locale de a face față acestei cereri și, implicit, competiției din partea concurenților externi. Totodată, creșterea valorii

⁵ Săptămânalul „Logos-Press”, nr.19 din 18 mai 2007.

importurilor a fost determinată și de scumpirea resurselor energetice.

Evoluția exporturilor este în mare parte caracterizată de schimbări pronunțate în privința distribuției geografice și structurii. Astfel, raporturile comerciale cu UE trec printr-o augmentare dramatică. UE a devenit principalul nostru partener comercial, atât ca destinație pentru export, cât și ca sursă de import. Pe de altă parte, exporturile către CSI, în Rusia în primul rând, sunt în declin. Acest declin este în mare parte determinat de barierele instituite în fața produselor alcoolice din Republica Moldova de către Federația Rusă. Dar exporturile spre CSI o perioadă destul de lungă au suferit și de incertitudinea privind exporturile vinurilor în vrac în Belarus.

În mod simptomatic, s-au produs și schimbări importante în structura exporturilor noastre peste hotare. Așadar, textilele (22,9% din total) au devansat băuturile alcoolice (16%) și au devenit exportul principal moldovenesc. Mai mult decât atât, declinul exportului de produse alcoolice este atât de profund, încât acestea ocupă actualmente locul trei în structura generală a exporturilor, fiind depășite și de produsele vegetale (17,6%).

Perspectivile relansării exporturilor de vinuri rămân în continuare nu tocmai strălucite. Piața rusă este în continuare închisă pentru vinurile moldovenești, din Belarus vin semne de reorientare spre importurile de materiale vinicole din Bulgaria, România și Ungaria⁶ sau direct de la producători moldoveni, și nu prin firme-intermediare (vezi edițiile precedente ale BER). Pe de asupră, nici așteptata acordare a Preferințelor Comerciale Autonome de către UE nu va egala o deschidere totală a pieței europene. Chiar și după o ajustare a sistemului de calitate (ceea ce nu este deloc lesne), exporturile vinicole din Moldova vor fi supuse unor cote, nemaivorbind de costurile financiare și eforturile logistice necesare pentru promovarea vinurilor pe piața respectivă. În afară de piețele din Asia de Sud (vezi **BER 19**), Moldova încearcă să sporească vânzările produselor sale vinicole pe piața Ucrainei: o delegație a Agenției Industriale Moldova-Vin a vizitat regiunea Cernăuți în vederea stabilirii în regiune a unităților de îmbuteliere a vinurilor moldovenești.

Mai menționăm că în mai a.c. în orașul Brno, Cehia s-a desfășurat un for al oamenilor de afaceri organizat de Ambasada Republicii Moldova în țara

respectivă. Deocamdată, relațiile comerciale moldo-cehe sunt extrem de anemice în comparație regională, exporturile noastre fiind cifrate la doar 5,6 mil. USD și evident că necesită o susținere și promovare mai activă. Însă, credem că nu trebuie să ne așteptăm la învierea spectaculoasă a acestora în timpul apropiat.

Piețele globale

Pe parcursul lunii aprilie prețul **petrolului** de marca WTI a oscilat între 62-65 USD/baril. Pe parcursul lunii mai prețul pentru petrol a fost modelat de câteva tendințe contradictorii. În direcția micșorării prețurilor a acționat sporirea rezervelor de țiței în Statele Unite, iar în direcția majorării – așteptările expansiunii consumului de petrol vara a.c. și instabilitatea politică în Nigeria, unde pierderile forțate ale ramurii de extragere constituiau 800 mii barili pe zi. În același timp riscurile geopolitice în Orientul Apropiat persistă. Cu toate că în ultima săptămână a lunii mai prețul petrolului s-a comprimat puțin, pentru luna următoare experții anticipează o ușoară creștere a acestuia⁷.

Prognozele pentru recolta de **grâu** 07/08 sunt negativ afectate de condiții climaterice nefavorabile (o primăvară extrem de secetoasă) în Uniunea Europeană și Maroc și înlocuirea plantărilor de grâu cu cele de orz și culturile oleaginoase. Așteptările sunt mult mai optimiste în Statele Unite, Australia și CSI. Dar producția globală a grâului este revizuită în jos cu 2 mil. tone până la 621 mil. tone, cu 28 mil. tone mai mult decât în 2006. În același timp, consumul global este revizuit în sus cu 2 mil. tone în sus în comparație cu luna precedentă. Ca rezultat, experții prognozează nivelul cel mai jos al stocurilor globale de grâu din 1981/82. De menționat, că cea mai drastică comprimare a stocurilor va fi observată în UE, ceea ce va duce la sporirea importurilor a grâului pe această piață⁸.

Pe parcursul lunii mai 2007 s-a observat corectarea cursului **dolarului** față de **euro** (Figura 7). Dolarul a câștigat ceva terenul față de euro, variind între 1,34 și 1,35 USD/euro. Fluctuațiile au fost în cea mai mare parte modelate de datele privind economia americană. O serie de date statistice ce atestau evoluții pozitive în economia europeană a fost în mare parte trecută cu vederea, acestea fiind incluse în prețul valutelor încă în luna trecută. Evoluțiile din economia americană a fost în mare parte mixte, pe fundalul menținerii unor dezechilibre și riscuri

⁶ Analitique.... Curios este faptul că, pare a belarusă este dezamăgită față de calitate a materiei vinicole din Moldova, tocmai după preluarea controlului total asupra exportului vinului brut printr-o întreprindere mixtă MoldBelVin.

⁷ Surse: The Economist, International Energy Agency, Reuters, RBC.

⁸ Surse: USDA, World Agricultural Supply and Demand Estimates, Wheat Outlook; International Grains Council, Grain Market Report.

importante (deficitul comercial, slăbirea pieței de imobil) o serie de date indică o tentativă înviorare a economiei americane.

Figura 8 Evoluția cursului euro/dolar pe piețele internaționale, USD/EUR

Astfel, datele privind producția industrială, piața de muncă și confidența consumatorilor au fost peste așteptări. Totodată, situația mai puțin optimistă pe piețele de capital în economiile emergente poate sprijini valuta americană. Astfel, Banca Mondială avertizează despre perspectiva decelerării creșterii globale și frânării fluxurilor de capital plasate în piețele emergente, fără ca să excludă și „o aterizare dură” pentru unele din acestea. De pildă, fostul Președinte al Fed-ului Alan Greenspan prezice o asemenea evoluție pentru economia chineză. În asemenea circumstanțe, dolarul american va părea investitorilor mult mai sigur decât activele riscante în economiile emergente⁹.

Partenerii comerciali

În **Rusia** economia își menține trendul ascendent. Astfel, în ianuarie-aprilie 2007 economia sa a crescut cu 7,7% față de aceeași perioadă a 2006. La bazele acestei creșteri stau cererea investițională puternică (+19,9%), expansiunea dinamică a sectorului de construcții (+23,7%) și industriei (+7,5% cu o ușoară decelerare în aprilie), dar și nivelul înalt al cererii de consum pe fundalul decelerării exporturilor (doar +7,3%) și robusteții importurilor (+41,1%). Creșterea veniturilor reale disponibile și a salariilor reale¹⁰ a alimentat expansiunea comerțului en detail cu

13,6%¹¹. Totodată, în afară de contribuția importantă la creșterea economică, expansiunea activității investiționale acompaniată de aprecierea rublei aduce cu sine și câteva riscuri serioase. În primul rând, este vorba de creșterea robustă a importurilor care a condus la înrăutățirea balanței comerciale, în premieră din 1998. În al doilea rând, partea leului din influxul investițiilor private finanțează, prin intermediul băncilor comerciale, sporirea consumului, veniturile băncilor, atragerea capitalurilor pentru companii prin plasament public de acțiuni, fuziuni corporative majore și doar o parte mult mai mică se îndreaptă spre investițiile în capitalul productiv. Și în al treilea rând, aceasta ar putea la creșterea datoriilor (denominate în dolari SUA) ale unui segment îngust al sectorului corporativ care include companii strategice pentru economia rusă: 34,4 mlrd. USD. O depreciere bruscă a rublei ar putea să pună sub presiune enormă aceste companii. Și în fine, influxul extraordinar de capital a condiționat și expansiunea ofertei monetare, făcând mai complicată atingerea țintelor de inflație. Ținând cont de faptul că tendința de apreciere a rublei va persista și în continuare, descurajarea influxului de capital ar fi binevenită.

În aprilie 2007 economia **ucraineană** și-a menținut ritmurile înalte de creștere: +7,6% față de aceeași lună a 2006. Expansiunea consumului privat și exporturilor sunt 2 piloni care susțin creșterea. Evoluțiile economice sunt favorizate de conjunctura favorabilă pe piața produselor metalurgice și chimice, relaxarea fiscală (pe venit și TVA) și politica flexibilă a cursului de schimb. Toate acestea i-au permis Ministerului Economiei al Ucrainei să revizuiască prognozele privind creșterea economică în sus. Din punct de vedere economic, starea balanței de plăți va rămâne o preocupare importantă pentru factorii de decizie ucraineni și este puțin probabil ca vor fi rezolvate în 2007.

Criza politică în Ucraina continuă. Cu toate că aceasta aparent nu are un impact imediat asupra creșterii economice, ea indubitabil va amâna o serie de reforme și activități strategice necesare, cum sunt ratificarea actelor necesare aderării Ucrainei la OMC, reformele funciară, fiscală, administrativă și a sistemului de pensii. În același timp, executivul pare hotărât să promoveze un pachet larg de măsuri de susținere socială a populației, un instrument important în lupta pre-electorală¹².

⁹ Reuters, RBC, Global Insight Inc., The World Bank.

¹⁰ Totuși, viteza expansiunii salariilor reale depășește cea a productivității, ceea ce poate avea efecte adverse asupra competitivității producătorilor din Rusia alături de menținerea tendinței de apreciere a rublei.

¹¹ Ministerul Comerțului și Dezvoltării Economice, Институт Экономики Переходного Периода Institutul Economiei de Tranziție.

¹² Інститут економічних досліджень (Institute for Economic Research and Policy Consulting), Міжнародний центр перспективних

Tabelul 3 Indicatori economici ai principalilor parteneri comerciali ai Republicii Moldova

	PIB, %		Producția industrială, %	Inflația, %	Șomaj, %
	Ultimele date	2007, prognoză			
Rusia	7,7 01-04/07	6,3	7,5 01-04/07	4,0 04/07	7,0 04/2007
Ucraina	7,9 01-04/07	6,2	12,5 01-04/07	1,3 04/07	6,7 2006
România	6,0 T1/07	6,5	8,2-9,4 03/07	3,8 04/07	7,2 04/07
Germania	3,6 T1/06	2,2	6,9-7,7 03/07	2,0 04/07	6,7 03/07
Italia	2,3 T1/07	1,7	1,6 03/07	1,8 04/07	6,5 T1/06

Surse: The Economist, FMI, Banca Mondială, Derjkomstat, Goskomstat, Eurostat, INS România, EXPERT-GRUP.

Uniunea Europeană continuă să se bucure de o creștere economică robustă. Astfel, în T1/07 economia UE a crescut cu 3,1% față de T1/06. Creșterea economică a cuprins practic toate sectoarele economice. Totuși, ritmurile cele mai înalte de creștere demonstrează noii membri ai UE: Letonia, Slovacia și Lituania. În „vechea Europă” Germania și Spania se bucură de ritmurile cele mai înalte de creștere. Producția industrială crește și ea dinamic (+3,7 în martie 2007 față de martie 2006) răspunzând la creșterea cererii interne și externe. În pofida aprecierii monedei europene unice, **zona euro** a înregistrat un excedent al balanței comerciale de 7,4 bilioane euro în martie 2007, cel mai mare excedent fiind înregistrat în Germania, 5,8 mlrd. euro.

În **România** economia a crescut robust cu 6% în primul trimestru, 2007. Creșterea a fost susținută de expansiune în industrie (+7,4% în 01-02/07), construcții (+32,7%, 03/07), cererea de investiții (+15,9) și volumul comerțului en detail (+4,3%, T1/07). Totodată, așteptările managerilor privind evoluțiile din perioada mai-iulie sunt pozitive pentru toate sectoarele majore ale economiei românești: industrie, construcții, comerț cu amănuntul și servicii.

Situația în sfera politică rămâne tensionată. După câștigarea netă a plebiscitului din 19 mai Președintele României Traian Băsescu insistă asupra demiterii guvernului, dizolvării legislativului și anunțării alegerilor anticipate (reamintim că pentru toamna a.c. sunt preconizate și alegerile în Parlamentul European). Totodată, menționăm că pe 27 iunie se așteaptă raportul Comisiei Europene privind progresul atins de România și Bulgaria. Aparent, succesele nu sunt cele mai strălucite, îngrijorarea cea mai vădită fiind combaterea corupției. Despre aceasta ne vorbește și

avertismentul făcut la adresa ambelor țări de Comisarul European pentru justiție Franco Frattini și, ulterior, Comisarul pentru extindere Olli Rehn, anunțând posibilitatea activării clauzei de salvagardare dacă ambele țări nu vor prezenta dovezi clare de progrese importante în combaterea corupției. Totuși, deși acest avertisment este folosit mai degrabă ca un instrument de a urgenta România și Bulgaria în implementarea reformelor necesare, este foarte important ca lupta politică internă să nu compromită procesul de reforme și convergența economică către alți membri ai Uniunii Europene¹³.

досліджень (International Centre for Policy Studies), Эксперт-Украина (Expert-Ukraine).

¹³ Surse: Săptămâna Financiară, Capital, Curentul, The Economist.